

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva 22./II. Del.
zbornica. — Pošt. predal:
375. — Tel. št. 35-29. —
Pošt. ček. rač. št. 17.548.
— NAROČNINA: Za
nečlane 3 din mesečno.
LIST IZHAJA
V SAKO SOBOTO

LETO III.

LJUBLJANA, SOBOTA, 2. SEPTEMBRA 1939.

ŠTEV. 36.

Jugoslavija gre v novo dobo

Sporazum med Srbi in Hrvati je končno dosežen. Zasuti so medsebojni prepadi. Zmagala je pamet nad nasiljem. Mi Slovenci se ob tem važnem gododku veselimo resnično iz srca iz dveh vzrokov: Najpreje za to, ker smo po svojih dalekovidnih voditeljih bili njegovi najboljši ustvarjalci, potem pa tudi zato, ker smo s tem sporazumom samo po sebi tudi Slovenci dosegli to, kar so Hrvatje. Dvajsetletna borba za avtonomijo Slovenije za našo široko samoupravo je tako kronana z uspehi.

POBORNİK ZZZD G. MINISTER DR. M. KREK O SPORAZUMU.

Ne bomo mi sami govorili o vrednosti sporazuma. Mesto nas naj govori naš odlični prijatelj in pobornik pokreta ZZZD minister dr. Miha Krek. Na nedeljskem narodnem taboru v Slovenskih Konjicah je o sporazumu govoril g. minister takole:

Vi že komaj čakate, da bom kaj rekel o naši notranji politiki. Veselejše poglavje je to in mnogo, mnogo srečnejše. Na konjiškem narodnem taboru danes proslavljamo zmago ideje sporazuma v Jugoslaviji, sporazuma med Belgradom in Zagrebom in praznično uresničitev načela popolne pravične enakopravnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Za ta načela smo se borili v vseh teh dvajsetih letih političnega življenja v Jugoslaviji. Zaradi te in take naše politike smo veliko trpeli, preganjani bili in zaničevani. Zato je današnji praznik, kot političen datum, praznik tudi naše zmage in naših uspehov. Veste, da so včeraj bile uzakonjene uredbe o ustanovitvi banovine Hrvatske, in uredba, s katero se daje zakonita možnost, da dobe tudi ostale banovine iste kompetence. Tedaj smo tudi mi dobili pravico do enakih kompetenc. V praktičnem izvajanju in prenašanju kompetenc bomo mi premislili in določili, katere so za Slovence koristne in sprejemljive.

Vidim pa že tiste stare naše nasprotnike, kako stikajo glave, kako silkajo njihovi jeziki med vas opazke, češ, danes samo Hrvati dobe, kar so želeli, o nas ni govora. Ti ljudje, ki so dvajset let zaničevali vsako misel hrvatskega in slovenskega naroda, ki so politično živeli od tega zaničevanja, bodo zdaj hoteli razburjati naše vrste. Zato poudarjam na tiste odstavke protokola sporazuma, ki pravijo: »Z novimi enotami bo zagotovljena enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor tudi enak postopek glede njihove udeležbe pri izvrševanju javne službe. Prav tako bo zagotovljena enakopravnost sprejetih in priznanih veroizpovedi.« — In ponovno poudarjam, da se »predpisi uredbe o Hrvatski banovini morejo s kraljevimi uredbami razširiti tudi na ostale banovine.« Hrvati so z novo uredbo dobili enotno upravno ozemlje, ki je združilo v banovini Hrvatski vse kraje, kjer kompaktno žive in tvorijo večino prebivalstva. Mi to enotno ozemlje že imamo v dravski banovini, ki stvarno predstavlja zedinjeno Slovenijo. Zato, le pokonci glave, nič ni opuščene in nič ni zamujene, kar bi moglo koristiti svetu in naši narodni borbi, a da ne škodi enotni moči in skupni sili vse Jugoslavije, celotne države, vsem Srbom, Hrvatom in Slovincem.

Razni politični branjevcji bodo še godrnjali, češ zgubili ste enega člana vlade, slabše smo zastopani kot poprej, razpuščeno je narodno zastopstvo in senat. Tem nasproti bomo rekli: Za velike cilje, ki jih imamo v svoji politiki,

branjevska misel ni na mestu. Če je v teh zgodovinskih odločitvah kaj naših žrtev, smo nanje ponosni, smo srečni, da jih tudi naši nasprotniki opazijo, te žrtve naj dokazujejo, da so naš veliki trenutki našli na višini v popolni pripravljenosti delati to, kar je dobro za naš narod, kralja in domovino.

Naša stranka Jugoslovanska radikalna zajednica je nosilka in sonosilka politike sporazuma tudi v novi situaciji in novi vladi.

Ker pomeni nova vlada tudi široko koncentracijo vseh sil, je morda njena številčna udeležba v vrhovni državni upravi manjša, ali zato ne manj važna in odločilna. Važna pa je volja in duh vseh članov nove vlade Srbov, Hrvatov in Slovencev, da najiskreneje, na najbolj bratski način izvajamo politiko narodnega sporazuma in popolne enakopravnosti. Ta skupna volja se popolnoma enako nanaša na Srbe in Slovence kakor na Hrvate.

Tu je naša dolžnost, da poudarimo, da smo Slovenci in naši zastopniki v političnem in javnem življenju bistveno mnogo pomagali do zmage teh načel. S tem in takim programom smo šli iz volitev v volitve, s temi načeli smo zmagovali in dobivali slovensko narodno zaupanje. S takim programom smo šli tudi v zadnje državnozbornske volitve in dobili popolno zaupanje cellega naroda. Zaradi te svoje politike smo prenašali žrtev za žrtvijo. Naj omenim samo najnovejše.

Naš voditelj g. dr. Anton Korošec, veste, da je kot notranji minister prenašal težke napade prav zaradi tega, ker je dosledno izvajal politiko narodnega sporazuma, posebno med Hrvati in v hrvatskih krajih ves čas svojega ministrovanja in se ni dal s te linije premakniti ne v dobrih, ne v težkih časih, ne v miru in ne v volivnem boju. Naši zastopniki so na vprašanju sporazuma s Hrvati dajali ostavke in isto

tako s programom sporazuma stopili znova pred naš politični svet z deklaracijo sporazuma kot nova vlada pred narodno skupščino in senat kraljevine Jugoslavije. Poleg predsednika Cvetkovića je bil na naši strani voditelj dr. Korošec najvztrajnejši pospeševalec ideje sporazuma, najspretniji njen zagovornik, ki nad njo nikdar ni obupal, tudi kadar so jo klevetali in kadar so že mnogi obupavali, da bo zastala in se izjalovila velika misel obnovitve popolnega bratstva med Srbi, Hrvati in Slovenci. Zaradi veličine dela voditelja našega dr. Antona Korošca smo politiki sporazuma Slovenci dali daleko več kot bi bil normalen naš delež in naša dolžnost. Zato je zmaga sporazuma tudi naša zmaga.

Zato mi poleg vseh drugih moremo in moramo najiskreneje želeli, da bi včerašnji datum v zgodovini Jugoslavije pomenil zlato srečo in dober začetek za najsrečnejšo bodočnost vseh nas, cele kraljevine.

Daj nam ljubi Bog miru in pomirjenja okoli nas, pa bomo prav kmalu vsi veseli in navdušeni znova volili svoje narodno zastopstvo z našimi narodnimi pesmimi na ustnih in narodnimi simboli na prsih, vsi veseli, da je prestol našega kralja ožarjen v novi ljubezni vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, da beli orel Karadjordjevičev veselo in ponosno dviga notranje utrjeno Jugoslavijo, ki odmeva pesmi veselja in sreče bratov, ko so našli pot k izravnavi vseh preprirov in sporov in način novega bratskega življenja, ki temelji na bratskem sporazumu in pravični enakopravnosti.

Naj zakličem in ponovim: Molimo za mir, ljubimo kralja in delajmo za slovenski narod in njegovo pravico!

*

Kralju našemu Petru II

ob njegovem rojstnem dnevu

naša vdanost, zvestoba in ljubezen.

Po svojem programu smo čuvarji avtoritete, odgovorne le Bogu, najvišji oblasti. Njej je odgovoren kralj, njej je odgovoren narod. Soglasje ukrepov obeh z najvišjo božjo avtoriteto ustvarja urejeno srečno družbo. Zvest bo tako vladar narodu, zvest bo narod kralju. Iz zvestobe rastle bo ljubezen, a ljubezen je v žrtvah velika. Iz vse duše zato molimo za svojega mladega kralja, da bi bil tako srečen, da bi v soglasju z narodom z božjo avtoriteto svojo utrdil in v medsebojni zvestobi užival v žrtvah za narod in državo kot moder vladar vso ljubezen vladanik.

Naj bo naša molitev uslišana, naj mladi kralj kadar dopolni leta, vlada državi in narodom v njej obdan od

vdanosti, zvestobe in ljubezni!

Besedilo sporazuma s Hrvati

Smatrajoč da je Jugoslavija najboljši porok neodvisnosti in napredka Srbov, Hrvatov in Slovencev in z namenom, da se čim bolj zanesljivo in popolno obvarujejo javne koristi, sta se predsednik kr. vlade Dragiša Cvetkovič ter predsednik HSS in KDK dr. Vladko Maček lotila reševanja hrvatskega vprašanja ter se po daljših posvetih sporazumela v sledečem:

1. Treba je sestaviti skupno vlado. Ta vlada bo po pristanku merodajnih činilcev in na podlagi čl. 116 ustave izvršila postavitev hrvatske banovine, prenesla od države nanjo odgovarjajočo pristojnost in izdala politične zakone. Vlada bo v soglasju z merodajnimi činilci pripravila vse, kar je potrebno za preureditev državne zajednice.

2. Savska banovina in primorska banovina kakor tudi okraj Dubrovnik, Travnik in Fojnica se bodo spojile v eno enoto, ki se bo imenovala Hrvatska banovina. Dokončni obseg hrvatske banovine se bo določil o priliki preureditve države. Pri tem se bodo upoštevale gospodarske, socialne, zemljepisne in politične okolnosti. Pri tej priliki se bodo izločili iz gori imenovanih okrajev, ki so pripojeni hrvatski banovini, občine in vasi, ki nimajo hrvatske večine.

3. Z novimi enotami, kakor tudi v državi bo zagotovljena enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor kakor tudi enak postopek glede njihove udeležbe pri izvrševanju javne službe. Prav tako bo zagotovljena enakopravnost sprejetih in priznanih veroizpovedi.

4. V pristojnost hrvatske banovine se bodo prenesli posli kmetijstva, trgovine in industrije, gozdov in rudnikov, gradb, socialne politike in narodnega zdravja, telesne vzgoje, pravosodja, prosvete in notranje uprave. Vsi ostali posli ostanejo v pristojnosti organov državne oblasti na vsem državnem ozemlju. Prav tako ostanejo v pristojnosti državne oblasti tudi posli, ki so posebnega pomena za splošne interese države, kakor n. pr. skrb za državno varnost, pobijanje protidržavne

in rušilne propagande, izvrševanje policijske poročevalske službe, osiguranje javnega reda in miru. Za izdajanje državljanstva je pristojna banovina razen za izdajanje državljanstva v izjemnih primerih ter za odvzemanje državljanstva. — Rudarska zakonodaja in rudarska podjetja. Pri izdajanju rudarskih koncesij, ki zanimajo tudi narodno obrambo, bo postopala banovina v sporazumu z vojaško upravo. Če ne bi prišlo do sporazuma, odloča ministrski svet. — Gradnja in vzdrževanje državnih prometnih sredstev in ostalih državnih objektov. — Verske zadeve. — Mednarodni pravni (Nadaljevanje na 2. str.)

Podružnica ZZZD PREDOSLJE pri Kranju

priredi v nedeljo dne 3. septembra 1939 pod pokroviteljstvom ministra za zgradbe dr. Mihe Kreka, ki bo prireditvev počastil s svojim visokim obiskom

Delavski tabor

z blagoslovitvijo prapora podružnice ZZZD s sledečim sporedom:

1. Ob 1/2 14. uri sprejem g. ministra, gg. botra in botrice pred Prosvetnim domom v Predosljah.
2. Sprevod do cerkve, kjer bodo ob 14. uri litanije in blagoslovitev prapora, kateremu botrujeta g. Ivan Zabret iz Bobovka in g. Milka Zabret iz Britofa.
3. Po blagoslovitvi sprevod na taborni prostor, kjer se vrši delavsko zborovanje. Govorili bodo razni delavski govorniki, med njimi delavski poslanec g. dr. Albin Šmajd.

4. Prosta zabava z ribolovom.

Sodeluje tržiška godba.

Delavci in delavke! Prihitite na ta dan vsi v Predoslje, da pokažemo svojo delavsko zavest in strnjeno z narodom. Naše geslo je:

BOG, STAN, NAROD!

Vljudno vabi odbor podružnice ZZZD v Predosljah.

Tabor se vrši ob vsakem vremenu. V slučaju slabega vremena bo tabor v dvorani Prosvetnega doma. Taborški znak din 1.— Narodne noše vabimo, da se udeležijo tabora v čim večjem številu.

(Nadaljevanje s 1. str.)

promet. S tem, da se pravna pomoč v izvenspornih stvarih vrši direktno preko sodišč; zunanja trgovina kakor tudi trgovina med banovinami in ostalimi deli države (edinstvo carinskega in trgovinskega področja); zakonodaja o merah in utežih, o zaščiti industrijske lastnine, o poslih zasebnega zavarovanja in zavarovanja z zavarovalnimi družbami; menično pravo, čekovno pravo, trgovsko pravo, konkurzno pravo, obligacijsko pravo, pomorsko pravo in avtorsko pravo — predpisovanje kazni za prestopke proti predpisom o predmetih državne lastnine — postavljanje na zakonski način osnovnih načel prosvetne politike, kakor tudi osnovnih načel o krajevnih samoupravah — splošna načela meničnega prava in zavarovanja kakor tudi splošna načela vojaškega prava. Zaradi zagotovitve narodne obrambe se bo zajamčil vojaški upravi potreben vpliv na poprišču proizvodnje in prometa. Vlada se bo lotila prenosa pristojnosti z države na hrvatsko banovino takoj po ustanovitvi te banovine. Da bi mogla uspešno izvrševati posle v svoji pristojnosti, se mora hrvatski banovini zagotoviti potrebna finančna samostojnost. Končne kompetence hrvatske banovine se bodo določile o priliki preureditve države.

5. Zakonodajna oblast v stvareh iz pristojnosti Hrvatske banovine izvršujeta kralj in sabor skupno. Sabor sestavljajo zastopniki, ki ga ljudstvo voli s splošnim enakim neposrednim in tajnim glasovanjem s predstavništvom manjšin. Upravno oblast v stvareh iz pristojnosti Hrvatske banovine izvršuje kralj preko bana. Bana Hrvatske banovine imenuje in razrešuje kralj. Ban je odgovoren kralju in saboru. Vsak pismeni akt kraljevske oblasti v poslih Hrvatske banovine podpisuje ban in nosi zanj odgovornost. Sodno oblast v Hrvatski banovini izvršujejo sodišča. Njihove razsodbe in rešitve se izrekajo in izvršujejo v imenu kralja na podlagi zakona. Državi se zagotavlja nadzorstvo nad izvršitvijo ustave in državnih zakonov od strani banovinskih oblasti. Za rešitev sporov glede pristojnosti države in banovine in za ohranitev ustavnosti zakonov se bo ustanovilo ustavno sodišče.

6. Obseg pristojnosti in položaj Hrvatske banovine bo zajamčen s posebno ustavno odredbo, ki se ne bo mogla spremeniti brez pristanka te banovine.

7. Vlada bo izdala nove predpise o tisku, o združenjih, zborovanjih in dogovorih, o volitvah narodnih poslancev, kakor tudi o drugih stvareh, v kolikor je to potrebno za izvedbo narodnega sporazuma.

Dragiša Cvetković, s. r.
dr. Vladko Maček, s. r.

Nova vlada

Po podpisu sporazuma je kr. vlada podala ostavko, nakar je dobil dosedanj min. predsednik g. Dragiša Cvetković mandat za sestavo nove vlade, ki je sestavljena takole:

predsednik vlade **Dragiša Cvetković**,
podpredsednik vlade **dr. Vladko Maček**,
minister pravosodja **dr. Lazar Marković**,
minister prosvete **Božidar Maksimović**,
minister za zgradbe **dr. Miha Krek**,
minister za gozdove in rudnike **dr. Džafer Kulenović**,
minister za telesno vzgojo **Jevrem Tomić**,
minister za promet inž. **Nikola Beslič**,
minister za zunanje zadeve **dr. Cincar Marković**,
minister vojske armadni general **Milan Nedić**,
minister pošte, telegrafa in telefona **dr. Josip Torbar**, odvetnik v Zagrebu,
minister financ **dr. Juraj Šutej**, odvetnik v Sarajevu,
minister brez portfelja **dr. Bariša Smoljan**, odvetnik v Zagrebu,
minister za trgovino in industrijo **dr. Ivan Andres**, odvetnik v Zagrebu,
minister za soc. politiko **dr. Srdjan Budisavljević**, odvetnik v Zagrebu,
minister kmetijstva **dr. Branko Čubriović**,
minister brez portfelja **dr. Mihajlo Konstantinović**, univ. prof. v Belgradu,
minister za notranje zadeve **Stanoje Mihaldžić**, pomočnik bana.

Senat in skupščina razpuščena

Z ukazom kraljevih namestnikov in na predlog predsednika vlade in notranjega ministra prenehajo veljati mandati vseh sedanjih senatorjev, ki so imenovani od kralja ali pa voljeni. Volitve senatorjev se bodo izvršile po predpisih zakona o volitvi senatorjev. — S kr. ukazom se bo določil dan sklicanja senata.

V imenu Nj. Vel. Petra II., po milosti božji in volji naroda kralja Jugoslavije, so kr. namestniki na predlog notranjega ministra in po zaslišanju ministrskega sveta ter na podlagi čl. 32 in 116 ustave sklenili in odreja:

Narodna skupščina, izvoljena na dan 11. decembra 1938, se razpusti.

S kraljevim ukazom se bo naknadno določilo, kdaj se bodo vršile volitve narodnih poslancev v vsej kraljevini za novo štiriletno skupščinsko dobo.

Z istim odlokom se bo določil tudi dan sklicanja novoizvoljene narodne skupščine.

S kraljevim ukazom je bil na predlog ministr. predsednika imenovan za bana banovine hrvatske dr. **Ivan Šubašić**.

Uredba o razširitvi predpisov za hrvatsko banovino na ostale banovine

AA. V imenu Nj. Vel. kralja po milosti božji in volji naroda kraljevine Jugoslavije predpisujejo kr. namestniki na predlog ministrskega sveta in na podlagi čl. 166 ustave sledečo uredbo o razširitvi predpisov uredbe o Hrvatski banovini na ostale banovine.

Čl. 1. Predpisi uredbe o hrvatski banovini z dne 26. avgusta 1939. leta se morejo s kraljevimi uredbami razširiti tudi na ostale banovine. Pri tej priliki se morajo banovine spajati kakor se na splošno tudi njihov ozemeljski obseg more spreminjati.

Čl. 2. Ta uredba dobi obvezno moč z dnem, ko jo objavimo v Službenih novinah.

Centrala ZZZ je poslala brzojavne čestitke k uspešni izvedbi sporazuma našemu narodnemu voditelju dr. A. Korošcu, predsedniku nove vlade sporazuma in predsedniku Jugorasa Dragiši Cvetkoviću, našemu poborniku — slovenskemu ministru g. dr. M. Kreku in novemu ministru za socialno politiko g. dr. S. Budisavljeviću.

Delavska zbornica za mizarje

Dne 18. avg. se je ob 10. uri dopoldne vršila na banski upravi v Ljubljani, razprava za sklenitev kolektivne pogodbe mizarjskih strok, kateri je predsedoval g. inšpektor ing. Baraga.

Za ZZZ se je razprave udeležil tov. Drago Višner, za mizarje ZZZ pa tov. Hren iz Ljubljane in tov. Peterca iz Domžal. Udeležili so se ga tudi zastopniki drugih organizacij in zastopniki delodajalcev.

Uspeh razprave je bil ta, da bo zbornica za TOI zaslišala vsa udruženja o njihovem stališču in jim sklenitev pogodbe priporočila.

Banska uprava pa bo ugotovila, v koliko je možno kolektivno pogodbo, pred vsem plače, kazensko sankcionirati.

Upamo, da bo akcija nove uprave Delavske zbornice za sklenitev mizarjske pogodbe uspela in da se bo s tem izpolnila že stara želja mizarjskega delavstva.

Ob tej priliki naj omenimo izdajalsko zadržanje tako zvanih »svobodnih organizacij«, katere se niso hotele odzvati vabilu Delavske zbornice na predrazgovor z dne 17. avgusta.

Naš zaupniški kader

V zadnji številki smo prinesli kratko poročilo Delavske zbornice o izidu volitev obratnih zaupnikov. Te številke so za nasprotnike porazne. Nič jim ni pomagalo, da so se proti ZZZ združili v enoten sklop, nič, da so povsod postavili proti nam enotne liste. V neenakem boju smo jih natepli tako, da si nikoli od tega poraza opomogli ne bodo. Jasno je namreč, da bo prihodnji obračun z njimi še mnogo trši, zanje še bolj neugoden. Lahko rečemo: prihodnji volilni spoprijem bo za nasprotnike zadnji udarec za končen razsul.

Mi vemo, da bodo sedaj z vsemi mogočimi lažmi nasprotniki begali svoje ljudi, da jim ohranijo vero vase. Toda vse to je brezuspešno.

Naših 36% vsega zaupniškega kadra ne predstavlja samo nad 1/3 tega kadra ampak tudi nad 1/3 pri volitvah soudeležena delavstva. Saj imamo 311 zaupnikov iz večjih obratov. Nekateri od teh imajo sami po več sto ali nad 1000 delavcev s samimi našimi zaupniki.

ZZZ ni več močna samo po programu, ona je mogočna tudi po delavstvu, ki ga njeni zaupniki predstavljajo in zastopajo. Mi tega ne trdimo tja v en dan. Mi prinašamo zato za danes nekaj podrobnejših podatkov o razdelitvi naših zaupnikov z ozirom na večje in manjše obrate in še z ozirom na krajevno razdelitev istih.

To poročilo je sledeče:

Rezultati zaupniških volitev

ZZZ je pri zaupniških volitvah nastopila v 64 krajih in dobila:

Na Štajerskem v 151 podjetjih s pod 20 delavci 151 zaup.
v 31 podjetjih z nad 20 delavci 136 zaup.

Skupaj v 182 podjetjih 287 zaup.

Na Kranjskem v 203 podjetjih s pod 20 delavci 203 zaup.
v 47 podjetjih z nad 20 delavci 175 zaup.

Skupaj v 250 podjetjih 378 zaup.

Dobili smo torej:

v 354 podjetjih s pod 20 delavci 354 zaup.
v 78 podjetjih z nad 20 delavci 311 zaup.

Skupaj v 432 podjetjih 665 zaup.

Volitve obratnih zaupnikov so bile izvedene po uradnem poročilu Delavske zbornice z dne 23. avgusta 1939.

v 923 podjetjih in je bilo izvoljenih delavskih zaupnikov	1626
in nameščenskih zaupnikov	178

Skupaj zaupnikov 1804

Od teh zaupnikov pripada posameznim organizacijam:

Zvezi združenih delavcev	665 zaup.
Strokovni komisiji URSSJ	461 »
Jugoslovanski strok. zvezi	243 »
Narodni strokovni zvezi	366 »
Zvezi društev priv. nam.	17 »
Botič	10 »
Neopredeljeni	12 »
Neorganizirani	30 »
Skupaj	1804 zaup.

V Ljubljani je ZZZ dobila 110 zaup.
in sicer: v 63 podjetjih s pod 20 delavci 63 »
v 15 podjetjih z nad 20 delavci 47 »

Skupaj v 78 podjetjih 110 zaup.

V Mariboru je ZZZ dobila 80 zaup.
in sicer: v 35 podjetjih s pod 20 delavci 35 »
v 13 podjetjih z nad 20 delavci 45 »

Skupaj v 48 podjetjih 80 zaup.

Iz tega sledi; da je ZZZ za

204 zaupnike močnejša od Strokov. komisije,
422 zaupnikov močnejša od JSZ,
299 zaupnikov močnejša od NSZ.

Razmerje proti lanskim rezultatom je naslednje:

ZZZ je za pribl. 590 zaupnikov močnejša,
URSSJ za pribl. 20 zaupnikov slabši,
JSZ za pribl. 19 zaupnikov močnejša,
NSZ za pribl. 290 zaupnikov močnejša.

Pridobili sta torej dejansko ZZZ in NSZ, Strokov. komisija je šla nazaj, JSZ pa je ostala na stari višini oz. se malenkostno dvignila.

ZZZ je nastopila v 423 podjetjih, t. j. v 50% vseh podjetjih, v katerih so bile izvedene volitve in je dobila preko 36% vseh zaupnikov.

Svet v frontah

KRIZA NA VIŠKU

Mednarodni položaj se razvija z bliskovito hitrostjo. Kakor v septembru lanskega leta ob priliki češkoslovaške krize, tako se je tudi letos kar naenkrat pojavila velika napetost in čez vso Evropo je šel mrzli dih pošasti, ki se imenuje — vojna.

NEMŠKO - SOVJETSKE NENAPADALNI PAKT

Kriza je dosegla današnjo vročino z objavo nemško-sovjetskega nenapadalnega dogovora, ker je s tem postalo jasno, da se je nemški diplomaciji posrečilo odvrniti nevarnost dveh front, ker Sovjetska Rusija odpade kot morebitni nasprotnik v kakšni bodoči vojni, in da se Angliji in Franciji ni posrečilo da bi bila na vzhodu Evrope zgradila svoje strnjene »mirovne fronte proti napadalcu«. Čeprav ni bila spregovorjena nobena beseda, ki bi bila napovedovala izbruh sovražnosti, so vse prizadete velesile takoj storile obsežne vojaške ukrepe ter s tem nakazale, da smatrajo, da se bliža ura usodnih odločitev.

DALADIER — HITLER

Preteklo soboto je poslal francoski ministriški predsednik Daladier pismo Hitlerju, v katerem je izrazil željo, da naj vlada dobra harmonija med francoskim in nemškim narodom, da se pa bo Francija borila ob Poljski.

V svojem odgovoru je nemški kancler izjavil, da sicer razume rodoljubna čustva g. Daladiera in vezi prijateljstva med Francijo in Poljsko, a brezpogojno zahteva, da se morata Gdansk in Koridor vrniti Nemčiji ter ne vidi nobene možnosti, kako bi se dalo vplivati na Poljsko, da spremeni svojo politiko, ki je za Nemčijo in nemški narod neznosna.

ANGLEŠKA SPOMENICA HITLERJU

Angleški poslanik v Berlinu g. Henderson je Hitlerju izročil spomenico angleške vlade. Anglija predlaga neposredna pogajanja med Nemčijo in Poljsko, v katerih je Anglija pripravljena sprejeti vlogo posredovalca.

Kaj bo Hitler na to odgovoril, se bo šele videlo.

JAPONSKA VLADA JE ODPSTOPILA

Japonski min. predsednik je predložil cesarju ostavko celotne vlade. Politični krogi izjavljajo, da je ostavka japonske vlade logična posledica spremenjenega položaja v Evropi, do katerega je prišlo zaradi podpisa nemško-sovjetske nenapadalne pogodbe. Politični krogi pričakujejo, da bo sestavljena vlada nacionalne koncentracije.

V FRANCIJI VSI KOMUNISTIČNI LISTI USTAVLJENI IN DRUGE IZREDNE ODREDBE...

V Franciji podvzemajo ukrepe, kakršni se izdajajo za časa vojne. Med drugim je prepovedano vsem francoskim in tujim zasebnim potniškim letalom leteti nad zahodnim pasom Francije, to je zahodno od črte Pariz-Marseille. Oblasti so naslovile na civilno prebivalstvo nov poziv, da takoj zapusti Pariz razen v primeru, če to na noben način ne bi bilo mogoče, kajti potovanje po železnici bo za vse meščane utegnito v najkrajšem času biti omejeno na najmanjšo stopnjo ali pa celo ukinjeno. Policija je prepovedala vse komunistične dnevnike in tedenske časopise, ki še izhajajo v Franciji.

Naša borba - naša rast

Iesenice

Člane in somišljenike naše organizacije vabimo, da pazno prečitajo uvodnik v zadnji številki. Vsebinska tega uvodnika zadene tudi v naši skupini mnoge člane. Komaj je podpisal pristopnico, že hoče imeti uspeh. Če ga ni, zabavlja. Kdor bo omenjeni uvodnik pazljivo prečital, bo moral priznati, da je tako, kakor uvodnik piše, edino pravilno delovanje v strokovni organizaciji. Treba je mnogo dela in truda in šele potem zahtevati za storjeno delo tudi plačilo. Odbor organizacije si stalno vestno prizadeva željam članstva ustrediti. Vendar pa je merilo v raznih intervencijskih zadevah za posameznike, merilo doba članstva in članova disciplina. Tega merila se bo odbor v interesu zdravega in pravilnega delovanja organizacije držal tudi v bodoče. Vsak, ki se morda čuti pri stvari prizadetega, naj svoje napake skuša čim prej odpraviti in si ustvariti v organizaciji potrebno zaupanje.

Večkrat se dogaja, da zahtevajo člani intervencije, v blagajniškem dnevniku se pa ugotovi, da je s članarino več mesecev v zaostanku. To nikakor ni prav. Če hočeš biti v organizaciji, ki naj ščiti Tvoje interese, tedaj drži svoje dolžnosti v redu, drugače odbor nima do takih članov nikakih obveznosti.

RAČUNI VAM BODO SPODLETALI

V zvezi s stvorenim sporazumom s Hrvati in njega posledice, so dale mnogim delavcem izven naših vrst mnogo prilike za razno besedičenje. Tako se nekateri že v naprej dopovedujejo in skušajo begati delavce, da bo Jugoras in z njim ZZZD šla po gobe. Vse to pa je račun brez krčmarja in smo mi trdno uverjeni, da jih bodo bližnji dogodki prepričali, kako napačno so poučeni. Naša organizacija ne pozna korakov nazaj, temveč samo naprej, ne oziraje se, kaj se okrog nas dogaja. Ti navneži pozabljajo, da je predsednik vlade istočasno tudi predsednik Jugorasa.

Škofja Loka

V nedeljo 20. p. m. se je v Društvenem domu ob 9. uri dopoldne vršil sestanek članstva ZZZD. Sestanek je bil z ozirom na to, da je bila ta dan lepa nedelja in da je mnogo članic — odšlo na romanje na sveto Goro, zelo dobro obiskan.

Na sestanku je govoril kot zastopnik centrale tov. Drago Višnar, ki je navzočim razložil delo ZZZD od zadnjega sestanka, pojasnil razmere, v katerih se ZZZD danes nahaja in poročal tudi o stanju v tovarni »Šešir«.

Članstvo stalno narašča in se organizacija tudi notranje stalno krepi. Organizacija je bila ustanovljena šele letos, pa ima že preko 70 članov.

Bijemo hud boj z JSZ. JSZ-arji nas stalno na vse mogoče načine napadajo in blatijo, toda vse nič ne pomaga. Vsak nov član, ki pristopi k ZZZD, odstopi od JSZ. Mi pridobivamo, oni izgubljajo. Mi napredujemo, oni nazadujejo. Tega tudi naši JSZ-arji zakriti ne morejo.

Škofjeločani smo se spomnili, da bi bilo dobro izrabiti zadnje lepe poletne dneve in skupno oditi za nekaj časa v prosto naravo. Tako je škofjeloška ZZZD priredila v nedeljo, dne 27. avgusta t. l. izlet v Črni vrh. Povabilo smo tudi č. g. župnika. Zjutraj ob 3/4 7 smo odšli izpred Društvenega doma in se je počasi truma za trumo pomikala iz meglene doline proti sončnim hribom. Nebo nam je bilo naklonjeno in smo tako kmalu prišli k cerkvi sv. Ožbolta, kjer je č. g. župnik imel sv. mašo in pridigo. Imeli smo tudi ljudsko petje. Po maši in pred mašo se je iz zvonika čulo veselo zvonjenje in pritrkavanje, kajti naši člani tudi take stvari dobro znajo. Po daljšem počitku smo nato odšli med veselim petjem v Črni vrh, kjer smo se udeležili večernic. Nato smo odšli v gostilno, kjer smo se po dolgem potu temeljito podprli in zapeli par okroglih.

Nazaj je šlo kar samo. Sami nismo vedeli, kdaj smo bili zopet v Škofji Loki. Med potjo smo še malo postali in sta takrat g. župnik in tov. Višnar iz Ljubljane imela kratke nagovore.

Vse je bilo dobre volje. Ko smo se zvečer ob 7. uri zvečer razšli na svoje domove, gotovo ni bilo nikomur žal, da se je udeležil lepega izleta, kateri je potekel veselo, dostojno in tovariško.

Soteska

Pri nas imamo sedaj borbo na dveh straneh. Že prej smo imeli borbo s podjetjem Karla Auersperga. Sedaj pa so se v najkročljivejšem položaju začeli vzdigovati še rdeči bratci.

Podjetje se ne ukloni in noče pristati na pogajanja za kolektivno pogodbo kljub temu, da je tako že sklenilo razsodišče že meseca junija. 17. avg. smo imeli v Novem mestu poravnalno razpravo, ker podjetje ni hotelo na pogajanja pristati.

Na razpravi sta zastopnika podjetja absolutno vztrajala na stališču, da podjetje pogodbe ne podpiše in smo se tako brezuspešno razšli. Centralo ZZZD je zastopal tov. Višnar, Delavsko zbornico pa tov. Preželj. Na razpravi smo se dogovorili, da bosta zastopnika podjetja najprej o stvari obvestila g. Auersperga, na kar se bo vršila ponovna razprava.

Mi bomo na svoji zahtevi po pogodbi vztrajali do konca. Rdeče pa pozivamo, da naj dajo mir in naj ne škodujejo delavstvu, pred vsem pa naj njihovi zastopniki ne hodijo sami k podjetju.

Zvečer smo imeli sestanek delavstva, na katerem sta oba zastopnika centrale poročala o položaju. Njuna izvajanja so navzoči vzeli z zadovoljstvom na znanje.

Kranj

Poročila sta se naša dva tovariša: Krivec Jožefa, Stražišče štev. 105 in Cigale Alojz, Stražišče 101.

Sevnica

Tu so se izvršile volitve obratnih zaupnikov v tovarnah Jugotanim, Kopitarna in Parna žaga. Od 11 izvoljenih zaupnikov jih pripada naši ZZZD Sevnica 7, marksistom 4.

Po obratih so razdeljeni sledeče: Jugotanim 4 zaupniki, kateri pripadajo marksistom. Tukaj je marksistični volilni odbor zavrnil pravilno vloženo našo kandidatno listo z izjavo, da bi morala biti vložena 3 dni pred volitvami, kar pa ne odgovarja »Navodilom« ministrstva za socialno politiko.

Če so to storili iz nevednosti, ker niso razumeli ustrezne tiskovine Obrazec 2. A. za volitve po skrajšanem volilnem postopku, jih pomilujemo.

Kopitarna je volila 4 zaupnike, ki pripadajo naši ZZZD. Parna žaga je volila 3 zaupnike, ki istotako pripadajo ZZZD. Tu je uganjal hud pritisk na delavce obratvodja g. Krajnc, k čemur se še vrnemo drugič.

Ljubljana — splošna

Splošna podružnica ZZZD v Ljubljani tem potom obvešča vse tovariše, člane in članice, da je odbor na zadnji seji sklenil, da se naša podružnica udeleži korporativnega tabora v Predosljah dne 3. sept. 1939.

V zvezi s tem naredimo tudi kratek izlet v Kranj in okolico. Prosimo radi tega vse naše članstvo, da se točno zbere ob 1/2 7. uri zjutraj pred Delavsko zbornico in sicer v Čopovi ulici. Ker je to prvi izlet podružnice Ljubljana — splošna, smatramo za potrebno in koristno, da to priliko vsak izrabi, posebno še, ker je zadnji čas pristopilo mnogo novih članov, s katerimi se hočemo tudi osebno seznaniti.

Duplica

V tovarni Remec & Comp. obstojajo tri organizacije: bela, rdeča in zelena. Prvi dve sta med seboj tesno povezani, da bi zadnjo uničili. Kričijo na vse pretege: »Zeleni so fašisti, farski in kapitalistični podrepniki! Vzeli so zase naše ustanove in zapravljajo naš denar!« Kako so pa oni delali dolga desetletja, o čemer pričajo odkritja, ki je in bo še sporočil »Slovenski delavec«, pa prikrivajo in ne morejo dati odgovora. Pri zadnjih volitvah obratnih zaupnikov so padale grožnje vseh vrst z besedo in letaki, da so še enkrat prevarali delavstvo in se obdržali. Zmotili so se, da bo nas takoj po volitvah konec. Mi smo še, tukaj in smo tudi brez strahu. Tiste suhe veje smo požagali in ostalo je drevo, katero bo in že poganja čvrsta mladika. Naša organizacija je razčiščena in smo vse dvorezno izključili. Zmotili ste se, da zeleni nimamo pomena. Že kličete na pomoč. V tovarni je skrajšan delovni čas, večje število delavcev na dopustu, odpravljajo se akordno delo. Sklenili so, da pokličejo na pomoč ZZZD v skupno borbo, katero so še večeraj blatili, obrekovali, trgali plakate in počenjali vse mogoče, da bi nas prestrašili. Sklicali so skupno sejo vseh treh organizacij in nas na vso moč prosili v tovarni in po cestah, da zagotovo pridemo na sejo. Mi smo vse odklonili. Zakaj? Nismo pozabili zgoraj imenovanega in tudi tega ne, kar še prav ta čas uganjate z neko pesmijo proti ZZZD. Mi se ne bomo več dali speljati na led kakor spomladi radi povišanja plač in psihotehnika. Dobro veste, da brez ZZZD bo

kaj malo uspeha. Kar se tiče nas, bomo že sami reševali koristi delavstva. Vi pa pojdite s staro taktiko, stavko, pa bomo videli uspehe.

Murska Sobota

Sadovi organizacije. 24. avg. je obhajal g. Šiftar, tovarnar perila v Murski Soboti svoj god, h kateremu so mu delavke po končanem šihu čestitale. Gospod Šiftar je vse delavke pridržal na večerji, kjer se je ob zvokih »Baranjeve« godbe razvila intimna domača prireditev, kjer je gostoljubna Šiftarjeva gospa sama stregla 150 delavkam. Pri tej priliki smo opazili, da so se razmere v Šiftarjevi tovarni uredile in da je po sklenitvi kolektivne pogodbe v tej tovarni zavladalo razmerje, kakršno mora vladati med podjetnikom in delavci. Vse delavke v tovarni Šiftar so organizirane v organizaciji ZZZD, proti kateri so se v začetku tudi v Šiftarjevi tovarni vodili veliki boji. Danes smo si vsi svesti, da je organizacija prinesla velike koristi tako delavkam kakor tudi podjetniku samemu, ker je g. Šiftar danes lahko ponosen, da ima tako lepo urejene razmere v svojem podjetju. Želimo, da bi razmerje, katero je vladalo na zadnji prireditvi med delavkami in delodajalcem, še dolgo, dolgo ostalo v Šiftarjevi tovarni.

Vse druge razmere pa vladajo v Cvetičevi tovarni, kjer si delavke skoraj ne upajo govoriti s kakim funkcionarjem ZZZD. G. Cvetič nam je vedno zatrjeval, da on nima nič proti, če se bodo njegove delavke organizirale. Ali pri zadnjih volitvah delavskih zaupnikov je g. Cvetič pokazal svojo pravo barvo, kjer smo ga morali oblastveno prisiliti, da je pristal na izvolitev delavskih zaupnikov. Če g. Cvetič prostovoljno ni hotel pristati niti na tiste zakonite pravice delavcev, si lahko mislimo, kako mu je potem vse eno, če bi bile njegove delavke organizirane ali ne, — da bi mu potem kaka organizacija brskala po njegovem podjetju, — kakor se je to že večkrat slišalo. Sporočamo pa g. Cvetiču, da kljub vsemu njegovemu odporu imajo danes delavke v njegovi tovarni izvoljene svoje zakonite delavske zaupnike in da bo prišel enkrat čas, ko bomo tudi pred g. Cvetiča stopili z legitimacijami 180 delavk, organiziranih v ZZZD in zahtevali to, kar delavcu po zakonu pripada.

Prihodnji teden bo podružnica ZZZD v Murski Soboti priredila sestanek vseh gradbenih delavcev, kjer bo strokovni tajnik tov. Rozman predaval gradbenim delavcem o zelo važnem vprašanju gradbenega delavstva. Na ta sestanek že danes opozarjamo vse gradbene delavce v vsej sohoški okolici. Čas in kraj sestanka bomo delavcem naznanili s plakati.

Mislinja

Radovedni smo, kako in kaj si misli o naši organizaciji in naših zvestih pristaših naše podjetje, ko so prav gotovo računali, da se bo naša podružnica sesula, ko bo odpuščen eden in nato še drugi agilni sodelavec. Pa se je naredilo obratno. Organizacija je pri nas neomajna in tudi tov. Gumpot, ki je postal žrtev naše podružnice, kljub temu živi.

Težko gre, tako si mislimo, gospodom v račun, ko vidijo, da smo vsak dan močnejši, vsak dan bolj zavedni in disciplinirani. Ne samo delavci, ampak sleherni danes z nami sočustvuje, kar je razvidno tudi iz tega, in kar smatramo tudi za sveto dolžnost, da se javno zahvalimo g. Vernik Miroslavu, trgovcu, ki ne pozna nobene razlike med delavci, če je zaposlen ali ne. Pri njemu imamo — vsi enake pravice, zato prav res izpolnjuje gospod Vernik star slovenski pregovor: »V sili se prijatelj pokaže«. Mi pa prav tako: Svoji k svojim, tuji pa naj prav tako tja, kamor spadajo.

Žiri

V soboto 26. avgusta t. l. smo imeli pri nas delavski sestanek. Udeležba je bila prav zadovoljiva in med navzočimi je vladalo veliko zanimanje za našo stvar. Sestanka se je udeležil tudi zastopnik iz Ljubljane, ki je na sestanku govoril o delu in napredku ZZZD na vseh poljih, tako kar se tiče Delavske zbornice, Jugorasa in zaupniških volitev.

Razložil je tudi potek pogajanj za našo kolektivno pogodbo, katera je sedaj srečno pod streho.

Upamo, da bo tudi v Žireh ZZZD dobila tisto veljavo, ki ji pripada. Saj mora slej ko prej tudi ostalo pošteno delavstvo spoznati, kdo je na pravi poti in kdo ne. Zadnji čas je že, da se tudi pri nas napravi konec beganju in varanju delavstva, ki ne

koristi — niti podjetjem, še veliko manj pa delavcu.

Pozivamo vse dobro misleče delavce, ki danes še izven naše organizacije stoje, da se nam pridružijo, naše člane pa prosimo, da slej ko prej ostanejo zvesti pristaši slovenske delavske stanovske organizacije, katera edina ima bodočnost.

Viničarji!

Člane Posmrtninskega sklada obveščamo, da je prejšnji teden umrla članica Malik Terezija, iz družine Matjaškovič Lovrenc, iz skupine Sv. Miklavž pri Ormožu, v starosti 83 let. Za pokojno se izplača 1000 dinarjev posmrtninske podpore. Tako smo zopet primorani razpisati zbirko za 101 in 102 slučaj. Dodatni slučaj 102 sedaj ne bo izređen, ampak za naprej.

Pozivamo člane, da po vseh možnostih čimprej vplačajo ta prispevek, kakor tudi čimprej — še pred zimo, — članarino za mesece čez zimo, ko zopet ne bomo imeli zasluzka.

OPOZORILO BANSKE UPRAVE V ZADEVI VINIČARSKEGA REDA

Banska uprava je v poštevh prihajajočim občinam poslala opozorilo, da zaračunavanje deputatov v minimalno mezdo sicer ni dopustno, vendar se s tem višina dosežanih celokupnih prejemkov nikakor ne sme znižati po določilu § 44 odst. 2. v. r., ki določa, da če ima viničar na dan, ko stopi ta uredba v veljavo, višje prejemke kot jih določa ta uredba, se ti prejemki pred 1. novembrom ne morejo spreminjati.

Drugo opozorilo banske uprave se glasi: »Ze obstoječa službena razmerja se z ozirom na določilo § 44 v zvezi s § 17 v. r., ki določa, da se z dnem, ko stopa nova uredba v veljavo, prične za že obstoječa službena viničarska razmerja poizkusna doba, ki traja do 31. oktobra 1940, do tega termina ne morejo odpovedati, razen kjer so za to podani razlogi navedeni v uredbi.

ZZD Trbovlje

Zbor zaupnikov ima sejo v nedeljo, dne 3. sept. v društv. domu, soba št. 9 popoldne ob 6. uri. Dnevni red: še o podrobnostih. Pridite zanesljivo vsi zaupniki in rajonski blagajniki.

Načelnik.

Na seji zaupniškega zbora, ki se je vršila preteklo nedeljo je tov. predsednik obrazložil skoro polnoštevilno zbranim zaupnikom politični položaj, ki je nastal po sporazumu; opozarjal je zlasti na to, da so nekateri naši nasprotniki v svojem navnem nepoznavanju razmer že triumfiral, češ: sedaj so pa »klerikalci« na dnu! Kako nespametni in neorijentirani so taki revčki — res pomilovanja vredni; le naj imajo veselje! Čas jih bo že drugače poučil. Mi pa smo še vedno kakor smo bili — to se pravi: mi delamo in napredujemo.

Pri konstituiranju zaupniškega odbora je bil soglasno izvoljen za načelnika tov. Kunstelj. Njegove sposobnosti in dolgoletna praksa v organizatoričnem delu jamčijo za uspešno delovanje tega tako važnega odseka. Tov. načelnik se je zahvalil za zaupanje ter pozval vse navzoče k složenemu delu za točno izvrševanje zastavljene si programa; takoj nato so se sestavili rajonski sezname članstva, da se olajša delo podlagajnikom. Končno se je sestavil program za propagando in kolportazo našega glasila. Opozarjamo vse članstvo, da bodo za mesec september rajonski blagajniki pobirali članarino takoj po prvem in naj vsak član izpolni svojo dolžnost.

ŽALOSTNA VEST.

V ponedeljek, 28. avg. t. l. je umrl v tuk. bolnici naš član tov. Vrtačnik Matija, oče 7 nepreskrbljenih otrok. Bil je vedno zvest član naše politične in strokovne organizacije; nesrečni družini naše iskreno sožalje.

Ljubljana — gradbeni

Naša skupina ima v nedeljo 3. septembra ob 9. uri dopoldne v prostorih Delavske zbornice (velika dvorana) članski sestanek, na katerem se bodo jemali predlogi za novo stavbinsko kolektivno pogodbo in ob tej priliki se bo razpravljalo tudi o uredbi o podpiranju brezposelnih delavcev. Kdor se čuti prizadetega in da želi že v zimskem času dobiti podporo in kdo je za zboljšanje socialne zakonodaje na splošno, kakor za boljše kolektivno pogodbo, naj se sestanka brezpogojno udeleži. Doma naj ostanejo vsi, ki so zadovoljni s tem kar imajo odosno se zadovoljijo, da bodo imeli še manj kar sedaj imajo.

Vsi aktivni člani našega odseka naj čim prej mogoče pošljejo odboru naše skupine svoje točne podatke posebno še kateri ima številno družino in da je odvisen samo od zasluzka svojih rok, da bo tako mogel odbor sestaviti listo, po kateri bodo člani deležni podpore iz izrednih kreditov organizacije.

Iz dnevnika španskega dobrovoljca

Jesenice, 28. avg. 1939.

V zadnji številki smo prav na kratko obrazložili težko kalvarijo, ki so jo prestali dobrovoljci, med njimi mnogo Slovencev na španski fronti. Omenili smo, da ima eden izmed Jeseničanov o poteku dogodkov napisan obširen dnevnik. Posrečilo se nam je ta dnevnik dobiti v roke in iz njega danes v izvlečku navajamo nekatere dogodke, ki bodo najbolj zgovorna pričča strašne prevare.

Dnevnik se pričinja s sledečim:

Meja, 5. III. 1937. Na meji smo, ne vidimo ničesar. Gosta megla nam zakriva zemljo Francije in Španije. Vendar nam to ne zmanjša volje in veselja, dosegli smo svoj cilj. Spuščamo se po strmem bregu nizdol, trudni, naše obleke in čevlji so za ulico neprikladne kaj šele za visoke Pireneje. Bližamo se stražam republikanske Španije. Pozdravljajo nas že od daleč, nad njihovim sprejemom smo vznemirjeni. Po dobri postrežbi in 12 urnem potovanju se podamo na potrebni počitek.

Albaceta, 19. III. 1937. Izstopimo na kolodvoru, opazim, mnogo prodajalcev žepnih nožev, kakor pri nas Dalmatincev. Po Kolodvorski ulici prispemo v ogromno zgradbo Inter. Brigad. Godba nam igra v počastitev, zatem nekaj suhoparnih govorov, nakar sledi kosilo. Tu sem opazil bombardiranje, katero je bilo pred par dnevi. Potem zopet nazaj v vojašnico, kjer se je končala naše civilno življenje. Prelevili smo se v republikanske vojake. Žal mi je bilo za zavrženo civilno obleko, toda misel, če ostanem živ, si bom kupil drugo, me je tolažila. Bolj žalostni pa so bili oni, ki so privlekli po tolikem trudu in težavah s seboj kovčge, kar je vse ostalo v skladišču. Vsak se ogleduje v uniformi, z gasmasko, čelado, torbo, nahrbtnikom in drugimi vojaškimi priborami; edino pušk nismo dobili. Noč prespimo na deskah. Zjutraj pa dalje v par kilometrov oddaljeno vas Madrigueraz.

Drugi dan bivanja v tej vasi so nas ponovno razporedili k popisovanju. Iz Albacete se je pripeljalo mnogo oficirjev, tudi mnogo jugoslovanskih, zapomnil sem si samo imena Roman in Gustinčič, kateri je bil menda, kakor sem zvedel kasneje, predstavnik slovenskih komunistov. Spraševalo se nas je o vojaškem znanju in politični pripadnosti. Neki kolega mi je zaupal, da se zbirajo kandidati za oficirsko šolo. Ko pridem na vrsto, na vprašanje političnega komisarja odgovorim, da sem antifašist — zato nisem bil sprejet za kandidata.

Takoj sem spoznal, da gre tudi tu protekcija in igra glavno vlogo politično mišljenje, ne pa strokovno vojaško znanje. Od petih Slovencev, so bili izbrani trije, dva sta prišla od teh iz Rusije, eden pa iz Francije. Sporočeno nam je bilo, da so to bodoči oficirji in smo primorani se jim pokoravati. To se je tudi kmalu dobro izkazalo. Razlika med njimi in nami je bila iz dneva v dan večja.

Neki dan je bila prirejena slava. Prišla je godba iz Albacete in celi štab oficirjev Inter. brigade. Prirejena je bila njim na čast parada, opoldne pa kosilo. Doživeli smo veliko razočaranja. Vsakodnevna pridiga »Bratje, vsi enaki smo«, se ni nič ujemala z njihovim vedenjem. Prišedši v cerkev, začudeno obstanemo. Poleg naših miz iz desk je stala sredi cerkve dolga, lepo pogrnjena miza z vazami rož, čaš vina, šampanjca in jedilnega orodja z prtiki, kakor v hotelu. Komaj zasedemo svoje prostore, pade komanda »Mirno«. Vsi skočimo na noge, — sodrugi oficirji prihajajo. Zapoje se še Internacionala, vse to skupaj pa se ni nič ujemalo. Angleška in Amerikanska grupa pričneta demonstrativno zvižgati nad tako »enakostjo« in zapustijo cerkev brez kosila. Dežurni vojaki nam prično deliti hrano v šale. Gospodom oficirjem pri mizi pa servirajo vasko lepote. Dogodek je povzročil, da napovedanega političnega govora o »bratstvu« ni bilo. Uro kasneje je močna straža odpeljala precejšnjo grupo

izgrednikov z avtomobilom v Albaceto. Kasneje smo zvedeli, da so bili postavljeni ob zid.

Hararua, 17. IV. 1937. Tu popisuje dogodke v strelskih jarkih. Ko so se umaknili v zaledje, se je vsled goste teme zgrešil in zakasnil za ostalimi, ga straža dovede k političnemu komisarju, po imenu Zagozda, Slovenec iz Maribora, in piše dalje: »Ta slovenski sobrat me nahruli s psokami, ki jih čujemo pri južnih bratih. Ker se nisem čutil, da bi bil kaj zagrešil, mi je zavrela kri, pomeril sem nanj puško in če bi bila nabita, bi ga v istem trenutku ustrelil. Po tolikem trpljenju v strelskih jarkih, lačni in raztrgani, smo od onih, ki so nam stalno pridigovali o enakosti in bratstvu, doživljali vedno večja razočaranja in prevare, kam so nas zapeljali razni plačanci.«

Alcala de Heuarez, 28. IV. 1937. Opisuje lakoto in žejo v kraju pod gornjim imenom, ležeč nekoliko za fronto. Tretji dan bivanja so nas peljali na polje vežbati za parado 1. maja, katera se je imela vršiti drugega dne v mestu. Med nami ni bilo nikakega navdušenja in veselja, ker smo bili vsi pod vtisom, da se nam krade hrana, drugič pa, da nismo prišli v Španijo za parado. Kljub prepovedi, da ne sme nikdo v mesto, sem jim ušel, da se izognem trpljenju pri paradi. Mnogo drugih se je poskrilo. Opisuje dalje nejevoljo vojaštva in tiranije oficirjev.

Guardarama, 6. VII. 1937. Popisuje bitko. V napadu na bližnjo vas, je par metrov od njega dal življenje Slovenec Zakrajšek. Dobil je strel vrh čela. Opisuje dalje, kako mu je hotel pomagati, pa je bilo zaman. Od grozne žeje je lizal kamenje in kopal s prsti v zemljo, da bi vsaj z vlažno prstjo ugasil žejo. Z razpokanih ustnic mu je kapala kri. In piše dalje: »Po par minutah je naša artilerija prenehala streljati, ko so opazili, da njihovi izstrelki bijejo in ubijajo nas same. Ko se napad nekoliko ustavi se splazim po trebuhu od mrtvega tovariša nazaj na svoje mesto in od tu dalje do ostalih v upanju, da dobim kje vodo. Naletim na tri oficirje našega bataljona, ki so vsi precej preplašeni. Zakopani so v neki graben. Neki poročnik jugoslovanske narodnosti, ki so ga nazivali »Furman« je bil kot politični vodja v našem bataljonu. Prosim jih za požirek vode in vsi trije mi hkrati odgovorijo, da je nimajo. Videl sem pa, kako imajo sveže ustnice iz mojih pa kaplja kri. Najraje bi vrgel, če bi upal, bombo med nje. Obšla me je želja, da dobim kroglo v sebe, da bo konec vsega. Niti v tako obupnem položaju človek pri tistih, ki so jih polna usta o geslih enakosti med sodrugi, ne najdeš usmiljenja.«

Albaceta, 30. VII. 1937. Tu popisuje, kako se je preseljeval iz bolnice v bolnico. Popisuje spor, ki ga je imel z že navedenim Gustinčičem glede izplačila plače. Omenja zabave uradnikov na Inter. pošti. Popisuje tudi mnoge pritožbe, da jim je bilo ukradeno in neizročeno, kar so dobivali od svojcev, ali od drugod. Potem pravi dobesedno dalje: »Zvečer sem šel v vojaško kasarno z nekim prijateljem. Tu je bil tudi komandant kasarne po narodnosti Nemeec, sedel je v družbi oficirjev. Naenkrat je nastal med njimi spor. Pijani so bili vsi, na cesti so se kasneje dejansko spoprijeli z nekim kavaleristom. Vsako jutro po kavi, katere mi nisem nikdar dobili, je velel zbor, prečitala se je naredba itd. Komandant, katerega sem videl prejšnji dan pijanega, kako se je pretepal, nam je držal govor o disciplini, o naši dolžnosti, ter da ni časa sedaj za zdravljenje, da je v teh dneh potrebno mnogo ljudi na fronti, da pravi vojak-revolucionar išče zdravniško pomoč šele, ako mu je odtrgan ud. Za zaključek se je stalno pela »internacionala«. Nam vsem se je gabilo. Toda sila je sila. Pijanci, pretepači, razni mednarodni pustolovci, ki še niso na fronti nikdar bili, nam držijo predavanja o disciplini in enakopravnosti, nam vojakom, ki smo bili žejni, lačni in v dežju granat in nam dopovedujejo o ljubezni do republike. Ta zgradba

kasarne je bila četverkotna, z notranjim velikim dvoriščem. Bila je trinadstropna. Isti dan ob petju internacionalne smo začuli v zadnjem nadstropju kasarne vpitje in jokanje. Rekli so nam da sta se dva Francoza stepla. Moj prijatelj mi pa pove, da so zgoraj zapori za internacionaliste, da se to vpitje čuje večkrat, da se uporabljajo tu notri orodja iz časov inkvizicije. Jugoslovani so imenovali to zgradbo »Glavnjačo«, ljudi pa, ki so delali v njej red, pa Čekiste. Prijatelj me je opozoril, naj bom miren in priden, če ne, si jo bom imel kmalu priliko ogledati od znotraj.

Isti dan se srečava na ulici z Mavec Jožem. Bila sva drug drugega zelo vesela. Toda on je moral takoj nazaj, kjer je njegova edinica odrinila naprej. Popoldne se zglasim pri navedenem Gustinčiču in mu izročim nekatere podatke, mi je naročil Zakrajšek, za slučaj, ako pade. Razgovarjala sva se o vsem. In sem mu očital, zakaj on kot predstavnik Slovencev pusti tako mladega na fronto. Ravno tako sem mu očital nepravilnost za mladoletnega nekoga Salomona. Vendar pa sva se tovariško razšla.«

Barcelona, 5. V. 1938. V tem datumu opisuje, kako je po večmesečnih doživljanjih na raznih frontah z dvema Francozoma pobegniti proti francoski meji. Že so mislili, da so na francoski strani, ko jih zasačijo trije karabinjerji in jih peljejo nazaj v Barcelono. Tu je bilo zbirališče dezertirjev in dobrovoljcev. Opisuje dalje, da je bilo tu že mnogo njegovih znanih sobojevnikov zaprtih in tudi precej oficirjev. Da bi ti dezertirji ne počuli šele novodošle žrtve v Španijo, je bil strogo zabranjen vsak stik z njimi.

Poslani so bili nazaj na fronto v najostrejšo ognje in nevarnosti. V Cambrilsu, kamor so dospeli, je našel več Slovencev, med njimi tudi Kraguljnika iz Javornika. Opisuje dalje, kako so bili trije Slovenci zaprti vsled upora. Dobesedno piše: »Pobrala jih je specialna straža samih Francozov, katera jih je odpeljala v štab. Komandant je bil neki major, kot pomočnika pa Jugoslovena Djordjevič Svetislav, po rodu Hrvat, po poklicu zidar in je prišel iz Amerike, kot politični komisar kompanije. Razprava je bila kratka. Dva Slovencev obsojena na smrt s streljanjem. To sta bila Štajer Rudolf in Junker Oskar, menda iz Ljubljane. Streljanje se je izvršilo 500 metrov od nas ob morju. Straža, katera je bila sestavljena iz Čeke, jih je vzela v svojo sredo in odvedla na morišče. Pot pa je bila ob nekaterih straneh obraščena z drevjem in grmovjem in je Junker izrabil priliko, ter pobegnil. Strelja straže ga niso zadeli. Ob zatonu sonca sta s krikom padli na zemljo ob morskem obrežju dve žrtvi. Neki komisar nam napravi kratek nagovor, da je zadoščeno revoluciji in pravici.«

Piše dalje: »Da bi vojaštvo ne dvignilo hrupa, so si izmislili nesramnih laži, kaj da sta vse počenjalo. Ponoči se je pa vrnil ubegli Junker. Bila sta skupaj zaprta s Kraguljnikom, ki mi je pozneje vse to povedal, kar mu je izprijel Junker. Sopodpisnik smrtno obsodbe nad Junkerjem in tovarišem ga pripravi na to, naj se sam javi štabu, češ da se mu ne bo ničesar zgodilo. Junker je bil toliko naiven in mu je verjel ter se javil sam na raport. Drugi dan zvečer se je nad njim zgodila krvava ceremonija.

Zopet je bilo zadoščeno revoluciji in krvavi Čeki. Drugi dan zapustimo ta kraj, ki smo ga vsi imenovali pokopališče Inter. Brigade, ker je vsaki dan padlo nekaj ljudi na pesek, sledove krvi pa je izpiralo morje ob plimi.«

Dnevnik ima 86 gosto in drobno s črnim pisanimi strani. Vsak, ki bi imel priliko čitati ta dnevnik v celoti, bi se mu ježili lasje. V prihodnji številki bomo v izvlečku tega važnega dnevnika napisali še nekaj zanimivosti.

BELEŽKE

MARKSIZEM ZA FAŠIZEM

Največji greh v očeh marksistov je bilo doslej biti fašist. Najpriljubnejša psokva za nasprotnika marksizma je bila beseda fašist. S fašizmom so ožigosali naši nasprotniki vsakogar, kdor se je boril proti neredu, ki so ga oni vnašali v družbo.

V obrambo proti temu navideznemu barbaru so se pri nas celo vsi naši nasprotniki. Kadar koga uspravajo, ga popri nas fašistov ni bilo, a so jih za sklop potrebovali, so pa kar naš pokret proglasili za fašizem in zoper nas kričali.

Tako do včeraj!

Včeraj pa sta si »demokrat« Stalin in fašist Hitler podala roko in sama »Delavska politika« poroča:

»Preko Berlina poročajo, da je komunistična internacionala odredila, da morajo komunisti v vseh državah nemudoma izstopiti iz vseh odborov za obrambo proti fašizmu, ker je delo teh odborov naperjeno proti Nemčiji.

V zvezi s tem se omenja tudi razmerje med komunistično internacionalo in Trockim.«

Sedaj bo tudi brezdomno propadel naš sklop »svobodnih« strokovnih pokretov. Tudi naš marksizem bo trobil na umik. Saj se je tudi ta vedno ogreval za »demokratske« zapadne velesile v zvezi s Sovjetijo. Sedaj pa je šla Sovjetija v priležništvo z Nemčijo in z njo bodo zaplavali v tabor fašistov še naši »demokratični« marksisti.

Mi pa bomo ostali kljub nerganju »Delavske pravice« v zlati sredini in proti vsemu marksizmu branili pravo svobodo.

DIKTATURE V »DEMOKRACIJAH«

Tako je lepo brenkati na harfo o svobodi. Za uspravanko jo rabijo naši nasprotniki, Kadar koga uspravajo, ga potem temeljito zvežejo, da se ganiti več ne more.

Stalinova Rusija je prva priča za to. Marksistični teror pri nas po obratih izhaja iz njene šole. Do tu je vse v redu. V »demokratični« Angliji vlada ob ploskaju sprejema nase diktatorsko oblast. Marksizem postaja tu sramežljiv. V Franciji Daladier ukinja boljševoško propagando, prepoveduje stavke, ustavlja komunistična glasila v imenu narodnih in državnih interesov in v boju proti veleizdajstvu. Marksizem škripnje z zobmi. Je, diktatura tu, diktatura tam, to ni vse eno. Enkrat je diktatura demokracije, drugič je diktatura svinjarije, kakor pač prija rdečim bratcem.

ZASČITNIK DELAVSTVA BREZ LEGITIMACIJE

»Delavska politika« je 22. t. m. prinesla dopis pod »Laško«, kjer opisuje mizerno stanje in pritožbe delavcev odnosno služiteljev zaposlenih pri zdravilišču »Radiotherma« v Laškem ki je last OUZD v Ljubljani. Čitatelj dobi vtis, da so ti delavci organizirani in da je dopisnik »Delavske politike« eden izmed prizadetih, posebno še, ker trdi pisec, da se oglašajo radi tega, ker je bila intervencija v pisarni brezuspešna.

Ko sem se mudil v Laškem, sem se za stvar pozanimal in stopil v stik z enim izmed »prizadetih« ter ga vprašal, kje da so on in njegovi tovariši organizirani in sem mu tudi citiral članek »Delavske politike«. Pa glej čudo! Delavcu, ki je s kratkimi v omenjenem članku imenovan, je to neznano in sploh ne čita in ni naročen na glasilo »Delavska politika«. Zanimivo pa je, da je ta prizadeti delavec začel ugibati, kdo bi bil pisec in je končno obsodil nekega »skrahiranega študenta«, ker da se le ta zanima za uslužbenca, ker nima drugega dela, da si s tem preganja dolg čas.

2400 RUDARJEV V TREPČI BREZ KRUKA.

Že dalj časa so se vodila pogajanja med upravo rudnika Trepča Mines v Kosovski Mitrovici in med njenim delavstvom za novo kolektivno pogodbo. Med drugim je delavstvo zahtevalo, da naj traja delovni čas v jamah z nad 37 stopinj vročine samo 6 ur dnevno, nadalje je zahtevalo plačane dopuste 5 dni za delavce, ki delajo nad 5 let v rudniku, in 10 dni za delavce, ki delajo v rudniku nad 10 let.

Pri pogajanjih ni prišlo do sporazuma in je 2400 delavcev stopilo dne 19. julija v stavko. Sedaj pa je nepričakovano uprava rudnika — pravijo po naročilu iz Londona — odredila, odpust vseh delavcev in odpoklic vodilnih uradnikov v London.

Za naš devizni položaj pomeni ustavitve dela izgubo na devizah, ker smo za izvoz cinkovega in svinčenega koncentrata letno dobivali znatne zneske v devizah, za 2400 delavcev in njihove družine pa pomeni ustavitve dela ukinitve možnosti preživljanja in je razburjenje delavstva nad brezobzirnostjo tujih kapitalistov veliko.